

kabler får støtte av fylkeslag i Ap: mot kabler

KRAFTKREVENDE: Smelteverket i Sauda og mye annen norsk industri er avhengig av rimelig kraft. Arbeiderpartiet i Nordland og fagforeningen Industri Energi går derfor imot utenlandskabler som kan øke kraftprisene.

FOTO: ANNIKEN C. MOHR

slår inn før man kan ta stilling til ytterligere prosjekter, sier han.

I fjor høst vedtok Stortinget å tillate private utbyggere å bygge kraftkabler til utlandet. Det var den rødgrønne regjeringen med Senterpartiets daværende energiminister Ola Borten Moe som ga Statnett monopol på å bygge slike kabler, rett før regjeringen gikk av i 2013.

Selv om det er åpnet for private utbyggere, må NorthConnect først få en anleggskonseksjon og en utenlandskonseksjon av Norges vassdrags- og energidirektoratet før Olje- og energidepartementet tar endelig stilling til saken.

Olje- og energiminister Terje Søviknes var i går opptatt i budsjettkonferanse, men sa til Stortinget tidligere i mars at det ikke er en motstrid mellom å høste erfaringer fra Statnetts kabler under arbeid

og vurdere og utvikle nye prosjekter allerede nå.

Mediekontakt for NorthConnect i Norge, Tor Saunes, har tror på at kabelen vil bli realistert.

– Det viktigste som skjedde var endringen av energiloven i oktober. Når det først skjedde, har vi tro på at prosjektet vil bli videreført, selv om det fortsatt ligger hindringer i veien, sier han.

Selv om kabalen er omstridt i Norge, har selskapet fått støtte fra EU. Unionen bidrar med en finansiering på 10,5 millioner euro som en del støtteordningen til infrastrukturprosjekter av felles europeisk interesse.

Vil ha omkamp

Fagforeningen Industri Energi har lenge markert seg som motstander av kraftkabler til utlandet fordi det kan føre til høyere kraftpriser og mindre

industriproduksjon i Norge. I går sendte fagforeningen et brev til Riksrevisjonen der den hevder at konsesjonen som ble gitt til Statnetts Storbritannia-kabel ikke var grundig nok utredet. Industri Energi håper nå at riksrevisjonen skal stoppe prosjektet.

– Regelverket er ikke fulgt, og prosjektet er ikke samfunnsøkonomisk lønnsomt. Krafteksporten vil gå direkte utover norsk gassproduksjon, og dette er ikke vurdert, sier forbundsleder Leif Sande.

NVE sine analyser viser at de norske kablene til utlandet er av begrenset betydning for kraftprisen, men Sande er uenig. Han referer til Det internasjonale energibyrået og Statnett som ifølge han har kommet til at dette vil føre til en økt pris på 50 øre/kWh, mens NVE sier to.

stiann@klassekampen.no

SPØR ØKONOMEN

FERSKPRESSET: I 1930 måtte sedlene henges til tørk. Her Birger Nilsen, Ivar Finsrud, Arvid Gaarder og Kjell Bjørndal.

FOTO: NORGES BANK

Pengemysteriet

Hvordan lages penger?

Roman Eliassen

KONTANTER

Flere lesere lurur på hvordan penger blir laget. Er det sentralbanksjef Øystein Olsen som står og sveiver seddelpressen i kjelleren på Norges Bank? Kanskje ikke, men sentralbanken lager alle sedler og mynter, alle kontanter som er i omløp i Norge.

Sedler og mynter utgjør imidlertid bare rundt 2 prosent av pengene som er i omløp i vårt land. Hva med resten?

Mesteparten er bankinnskudd – lønnen du får inn på konto hver måned og pengene som forsvinner ut hver gang du drar bankkortet. Disse pengene er virtuelle og har ikke noe fysisk motstykke. Hvem lager dem? Det gjør bankene: Nordea, DNB, Sparebank1.

Hvordan og når gjør de det? Når de utsteder lån. Hvis du går til banken og får innvilget et boliglån på tre millioner – vips! – med et tastetrykk fører banken tre millioner kroner som innskudd på din konto, og nye penger har blitt skapt.

Etter hvert som du så betaler ned lånet, forsvinner pengene ut av sirkulasjon – de tilintetgjøres.

Dette kan høres rart ut. En vanlig forestilling, både blant folk flest og økonomer, er at bankene låner ut

andres innskudd: Når du får et lån, er det bestefars sparemidler som kommer inn på din konto. Man tror at bankene er bare en kanal for å flytte penger fra de som vil spare, til de som vil låne. Det stemmer altså ikke.

Betyr det at bankene kan lage ubegrenset med penger? Nei. De begrenses blant annet av profitt-hensyn: Bankenes forretningsmodell er å tjene mer renter på utlån enn de må betale på innskudd. Hver bank vil bare gi lån til lønnsomme renter, og så lenge de tror lånet vil betales tilbake. Utlån begrenses også av etterspørselen etter kreditt, regulering og sentralbankens styringsrente.

Styringsrenten bestemmer prisen på en spesiell type penger sentralbanken selv lager: sentralbankreserver. Disse brukes når bankene gjør opp seg imellom. Hver bank har en konto i Norges Bank. Når du overfører boliglånet til selgeren av huset, så overføres ditt innskudd til henne, og din bank må da flytte reserver fra sin konto i Norges Bank til selgerens bank.

Styringsrenten utgjør en minstepris på penger fordi bankene trenger reserver for å gjøre opp transaksjoner; bankenes utlånsrente vil alltid ligge over styringsrenten.

Sentralbanken fastsetter altså prisen på penger (reserver), ikke pengemengden.

Det er bankene som i praksis bestemmer hvor mye penger som skapes i økonomien gjennom sine beslutninger om å utstede kreditt, med et mål om å maksimere profitt.

Roman Eliassen,
samfunnsøkonom

Lurer du på noe om samfunnsøkonomi, så skal våre økonomer gjøre sitt beste for å svare. Send inn ditt spørsmål til okonomi@klassekampen.no

Askill Halse

Anna Godøy

Roman Eliassen

Jørgen Juel Andersen

Sara Cools